

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МЕТОДИК АНАЛІЗУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ У ВИРОБНИЦТВІ

Анотація. Розглянуто основні проблеми та тенденції щодо забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами. Визначено напрями аналізу в управлінні виробничими системами та їх характеристики.

Аннотация. Рассмотрены основные проблемы и рекомендации относительно обеспеченности предприятия материальными ресурсами. Определены направления анализа при управлении производственными системами и их характеристика.

Annotation. This article covers the main problems and trends concerning the material resources endowment at an enterprise. The ways of the analysis while managing the production systems and their description have been defined.

Ключові слова: виробничі запаси, нормативні залишки, постачання, виробництво, джерела надходжень.

Підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів на сучасному етапі – одне з найважливіших завдань кожного суб'єкта господарювання, оскільки саме матеріальні витрати в багатьох галузях становлять значну частину витрат виробництва, від яких в основному залежить розмір прибутку. Прибуток в умовах переходу до ринкової економіки є основним джерелом виробничого і соціального розвитку підприємства.

Питанням підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві займалися такі науковці, як: Чумаченко М. Г., Мних Є. В., Мец В. О., Бутинець Ф. Ф., а також зарубіжні вчені-економісти: М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі [1].

Важливим фактором розвитку та інтенсифікації виробництва є стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами, а також їхнє раціональне використання. Будь-яке господарське рішення оцінюється за його кінцевими результатами, тобто прибутком. Одним із головних факторів, що впливає на величину прибутку, є рівень матеріальних запасів. Виручка від реалізації та прибуток з'являться лише тоді, коли предмети праці, використані в процесі виробництва, перенесуть свою вартість на вартість виготовленого продукту та знайдуть кінцевого споживача. Тому стабільна забезпеченість матеріальними ресурсами є необхідною умовою функціонування та розвитку будь-якого підприємства.

Робота присвячена ознайомленню і вивченню методів аналізу, його базових структурних елементів, комплексу завдань, які треба вирішити в ході аналізу, щодо забезпечення організації матеріальними ресурсами.

Головна мета аналізу – визначити забезпеченість підприємства різними видами матеріальних ресурсів з погляду конкурентоспроможності його діяльності, пошук резервів раціонального використання і зниження матеріаломісткості продукції. Дослідження місця та ролі, цілей та напрямів комплексного економічного аналізу (рисунок), використання матеріалів, оцінка внутрішніх і зовнішніх зв'язків аналізу в управлінні виробничими системами загалом в умовах товарно-сировинного ринку дають змогу виділити його загальну модель.

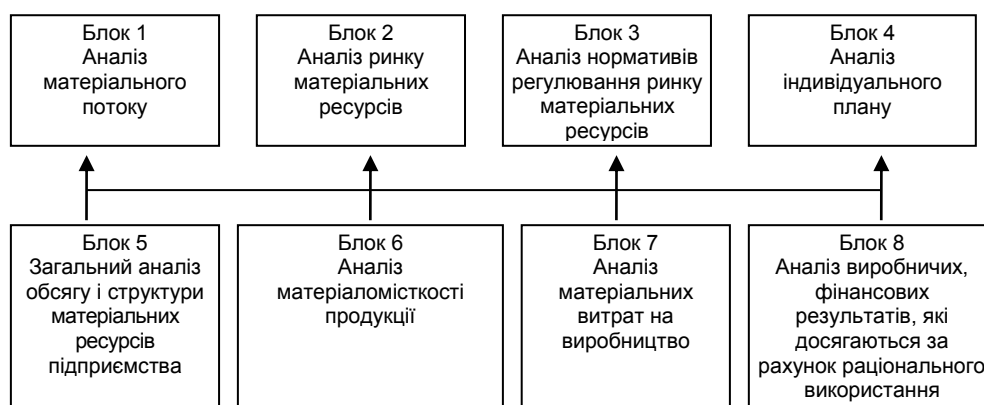

Рис. Загальна схема економічного аналізу забезпеченості підприємства матеріально-технічними ресурсами та ефективності їх використання

Необхідно перейти до її розгляду. Сукупність завдань кожного аналітичного блоку може змінюватися зі зміною цілей управління і з виникненням нестандартних ситуацій у діяльності бірж. У внутрішньогосподарському аналізі суттєво

зростає значення оцінки нормативної бази матеріальних витрат [2].

Для того щоб достовірно визначити, наскільки підприємство забезпечене матеріальними ресурсами, необхідно:

- 1) вивчити порядок розрахунку й обґрунтованості договорів на поставку матеріальних ресурсів, умови поставок;
- 2) визначити характер виробничих матеріальних запасів і зміну їх структури;
- 3) перевірити обґрунтованість норм виробничих запасів і потребу в матеріальних ресурсах;
- 4) визначити забезпеченість матеріально-технічними ресурсами та ефективність їх використання;
- 5) виявити можливості зниження виробничих запасів і потреби в матеріальних ресурсах;
- 6) накреслити заходи щодо зниження понаднормативних і зайвих запасів матеріалів [3].

Перевіряючи розрахунки потреб, треба з'ясувати, чи враховані зміни у номенклатурі та асортименті призначеної до випуску продукції, чи враховані зміни питомих норм витрат на одиницю продукції, чи враховані заходи, спрямовані на підвищення технічного рівня виробництва, вдосконалення організації виробництва та праці.

Загальну потребу підприємства у певному виді матеріалів можна визначити за формулою:

$$П_3 = П_n + П_e + П_p + П_{зв} - З_0,$$

де $П_3$ – загальна потреба;

$П_n$ – потреба на виробництво продукції;

$П_e$ – потреба на експериментально-дослідні роботи;

$П_p$ – потреба на ремонт;

$П_{зв}$ – потреба на утворення нормативних залишків на кінець аналізованого періоду;

$З_0$ – запас на початок аналізованого періоду [3].

Перевіряючи потребу в матеріальних ресурсах, визначають джерела їх покриття і забезпечення, а саме внутрішні та зовнішні.

До внутрішніх джерел забезпечення належать власне виробництво та використання відходів.

До зовнішніх – надходження від постачальників за договорами, тобто додаткова заготівля.

Аналіз строків і обсягів поставок матеріалів за укладеними договорами пов'язаний із перевіркою запасів відповідних матеріалів на складі. Наявні запаси повинні задовольняти потребу підприємства у матеріалах на період інтервалів між поставками.

Обов'язковою умовою стійкого виробничого процесу є своєчасне та повне забезпечення його необхідними матеріальними ресурсами. Саме тому так важливо провести своєчасний та достовірний аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами, зокрема, тарою, запасними частинами і малоцінними та швидкозношувальними предметами (МШП).

Початковою і кінцевою точкою матеріального потоку є склад підприємства. На підприємстві матеріальні цінності надходять від постачальників. Для безперервного надходження матеріальних цінностей необхідно правильно організувати матеріально-технічне постачання.

Рівень організації матеріально-технічного постачання визначається якістю розрахунку планової необхідності підприємства в матеріальних ресурсах, ступенем обґрунтування планів матеріально-технічного постачання; своєчасністю надання відповідними службами підприємств планових заявок на матеріали та заключення прямих угод з постачальниками, конкретністю угод; ступенем забезпеченості підприємств матеріальними ресурсами; наявністю понаднормованих запасів або недопоставок окремих видів матеріальних ресурсів.

У процесі аналізу необхідно, насамперед, дати оцінку того, наскільки підприємство було в цілому забезпечене необхідними основними і допоміжними матеріальними ресурсами.

Задоволення потреби підприємства в матеріальних ресурсах здійснюється двома шляхами: внутрішнім (інтенсивним) та зовнішнім (екстенсивним) [5].

Екстенсивний шлях – це збільшення виробництва, добування або закупки матеріальних ресурсів. Він, насамперед, пов'язаний зі збільшенням витрат. Інтенсивний – дозволяє задовольнити потреби підприємства у матеріалах, паливі, тарі, МШП тощо за рахунок більш економного витрачання в процесі виробництва тих запасів, які підприємство вже має, а також виробництва окремих видів виробничих запасів потужностями підприємства. Адже економія сировини та матеріалів у процесі виробництва рівнозначна збільшенню їх виробництва або закупівлі, а використання власного виробництва здешевлює готову продукцію, створює нові робочі місця та дозволяє скоротити витрати.

Його ж скорочення стосується, насамперед, запасних частин, надходження яких як із внутрішніх, так і зовнішніх джерел зменшилося внаслідок повного припинення виробництва окремого виду продукції, та скорочення деяких інших.

Загальна ситуація з постачанням потребує подальшого покращення – укладання договорів на постійне постачання погоджене з ритмом роботи підприємства, нарощування, а не скорочення виготовлення виробничих запасів за рахунок власних потужностей, посилення контролю за якістю запасних частин та інших матеріальних запасів.

Можна зробити висновок, що в сучасних умовах розвитку та виробництва організацій проблема визначення забезпеченості матеріальними ресурсами є дуже важливою. Необхідно своєчасно визначити необхідність у забезпеченості матеріальними ресурсами для того, щоб попередити та ліквідувати негативні фактори впливу на діяльність організації, а в подальшому, внаслідок раціонального та ефективного використання всіх матеріальних ресурсів, забезпечити інтенсифікацію, розвиток виробництва, що приведе до підвищення ділової активності підприємства.

Наук. керівн. Іванієнко В. В.

Література: 1. Баканов М. И. Теория экономического анализа / М. И. Баканов, А. Д. Шеремет. – М. : Финансы и статистика, 2009. – 325 с. 2. Мних С. В. Економічний аналіз : навч. посібн. / С. В. Мних. – К. : Знання, 2011. – 630 с. 3. Попович П. Я. Економічний аналіз та аудит на підприємстві / П. Я. Попович. – 3-є, вид. перероб. і доп. – Тернопіль : Економічна думка, 2010. – 209 с. 4. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства / В. О. Мец. – К. : КНЕУ, 2009. – 132 с. 5. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібн. / Г. В. Савицька. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2005. – 662 с.